

ISSN 1304-8120 | e-ISSN 2149-2786

Araştırma Makalesi * Research Article

Birinci Balkan Harbi'nde Çatalca'da Alaiye Redif Taburu ve Bulgar Baskını Alaiye Redif Battalion and Bulgarian Raid in Çatalca in the First Balkan War

Mehmet AK

Prof. Dr., Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
mehmet.ak@alanya.edu.tr
Orcid ID: 0000-0002-0794-9046

Öz: Osmanlı Devleti, ondokuzuncu yüzyılda ciddi sorunlarla uğraşırken; azınlıkların çıkardıkları isyanlar devleti oldukça yıprattı. Emperyalist güçlerin tahrik ve desteleri ile Balkan ulusları teker teker ayrıldılar. Yirminci yüzyılın başlarında Osmanlı Devleti'nin Balkan topraklarından pay alabilmek için harekete geçtiler. Bulgaristan, Sırbistan, Yunanistan ve Karadağ bir araya gelip aralarında anlaşdıktan sonra Osmanlı Devleti'ne savaş açtılar. Hazırlıksız yakalanan Osmanlı Devleti, Trablusgarp'ta savaştığı İtalya ile Uşi Antlaşması'nı imzalayıp süratle Balkanlara döndü. Seferberlik ilan edilip askerler silah altına çağrıldı. Seferberlik emri Alaiye Redif Taburu askerlerine gönderildi. Emir gereği toplanan tabur, Balkan Harbi'ne katılmak üzere, 30 Ekim 1912'de İstanbul'a ulaştı. 1 Kasım 1912'de Çerkezköy'de orduya katıldı. Doğu Trakya'yı düşüren Bulgarlar, İstanbul'a doğru harekete geçince, Çatalca'da Bulgarlara karşı bir savunma hattı oluşturuldu. Alaiye Redif Taburu'na da bu savunma hattında görev verildi. 17 Kasım 1912 gecesi, İleri Tabya'ya gönderildiler. Tabya'ya geldiklerinde hiçbir şeyden haberleri yoktu. Tabya ilerisinde Türk birlikleri olduğu düşüncesiyle tabyadaki hendekler içerisinde yerleşip herhangi bir önlem almadan uykuya daldılar. Bu sırada verdikleri kaybın intikamını almak üzere harekete geçen Bulgarlar, 18 Kasım 1912 sabahı bir baskınla Alaiye Redif Taburu askerlerini uykuda yakalayıp süngüden geçirdiler. Askerlerin çoğu şehit düşerken; İleri Tabya Bulgarların eline geçti. Karşı hareketle Türk Ordusu tabyayı geri aldı. Böylece Bulgarlar, anlaşma masasına oturmak zorunda kaldılar.

Anahtar Kelimeler: Balkan Harbi, Alanya, Alaiye Redif Taburu.

Abstract: While the Ottoman Empire was struggling with serious problems in the nineteenth century, the rebellions of the minorities wore the state down considerably. With the provocation and support of imperialist powers, Balkan nations separated one by one. At the beginning of the twentieth century, they took action to get a share from the Balkan territories of the Ottoman Empire. Bulgaria, Serbia, Greece and Montenegro came together and declared war on the Ottoman Empire after they agreed among themselves. Caught unprepared, the Ottoman Empire signed the Treaty of Ushi with Italy, with whom it had fought in Tripolitania, and quickly returned to the Balkans. Mobilization was declared and soldiers were called to arms. The mobilization order was sent to the soldiers of Alaiye Redif Battalion. The battalion, which was gathered in accordance with the order, reached Istanbul on October 30, 1912 to participate in the Balkan War. On November 1, 1912, he joined the army in Çerkezköy. When the Bulgarians, who had overthrown Eastern Thrace, moved towards Istanbul, a defense line was formed in Çatalca against the Bulgarians. Alaiye Redif Battalion was also assigned to this defense line. On the night of November 17, 1912, they were sent to the Forward Bastion. When they arrived at the Bastion, they did not know anything. Thinking that there were Turkish troops ahead of the bastion, they settled in the ditches in the bastion and fell asleep without taking any precautions. Meanwhile, the Bulgarians, who took action to avenge their losses, caught the soldiers of the Alaiye Redif Battalion asleep and bayoneted them with a raid on the morning of November 18, 1912. While most of the soldiers were martyred, the Forward Bastion fell to the Bulgarians. With a counter-attack, the Turkish Army recaptured the bastion. Thus, the Bulgarians were forced to sit at the agreement table.

Geliş Tarihi:05.09.2024

Kabul Tarihi:04.11.2024

Yayın Tarihi:31.12.2024

Atıf: Ak, M. (2024). Birinci Balkan Harbi'nde Çatalca'da Alaiye Redif taburu ve Bulgar baskını. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(3), 1286-1299. Doi: 10.33437/ksusb.1544364

GİRİŞ

Osmanlı Devleti ondokuzuncu yüzyıla geçmişten gelen sorunların yorgunluğu altında girdi. Bu yüzyılın başında Balkanlarda etnik menşeli kıpırdanmalar başladı. Rumlar 1821 yılında isyan ederken; 1828-1829 Osmanlı-Rus Harbi sonrasında Yunanistan bağımsızlığını kazandı. Osmanlı Devleti yöneticileri yaşanan sorunlara çözüm getirmeye çalışırken; devşirme sistemi devletin sırtında bir kambur olup Yeniçeri Ocağı 1826 yılında kaldırıldı. Bunun yerine Asakir-i Mansure-i Muhammediye adı ile bir ordu teşkilatı oluşturuldu. Yeni kurulan orduya kura usulü ile asker alınması kararlaştırıldı (Armaoğlu, 1997: 182-186; Ahmet Cevdet Paşa, 2008: 412-420, 444-445; Jelavich, 2013: 239-254). Bu arada asker ve vergi kaynağını belirlemek üzere 1831 yılı nüfus sayımı yapıldı (Karal 1943: 9-11).

Bir tarafta dış borçlar (Uğur ve Karabulut, 2022: 34) diğer tarafta emperyalist devletlerin Türk toprakları üzerinde izledikleri yayılcı siyaset yanında içerideki yenileşme çabaları ve kargaşalar ile azınlıkların iç ve dış bağlantılı teşebbüsleri yeni sorunları doğurdu (Faroqhi, 2012: 89-110).

Osmanlı Devleti'ni çöküşten kurtarmaya yönelik çabalar neticesinde 1876 yılında ilan edilen Meşrutiyet ile yeni bir döneme girildi (Kızıltan, 2006: 254-261). Ardından 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi sonrasında imzalanan 1878 Ayastefanos Antlaşması ile Balkanlarda büyük bir kopuş yaşandı. Bulgaristan, Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsızlıklarını kazandılar. Bu antlaşma ile Rusya'nın güdümünde büyük bir Bulgar Krallığı kuruldu ancak Avrupalı emperyalist güçler, çıkarlarına ters düşen bu antlaşmayı kabul etmediler. Bu devletlerin devreye girmeleri üzerine kısa bir süre sonra 1878 Berlin Antlaşması ile Bulgaristan'ın elde ettiği ayrıcalıklara son verildi. Bulgaristan üçe ayrılıp içişlerinde serbest Osmanlı Devleti'ne bağlı Bulgar Prenslığı yanında Doğu Rumeli Vilayeti ve islahat yapılmak şartı ile Osmanlı Devleti'ne bırakılan Makedonya oluşturuldu. Diğer unsurların Ayastefanos'ta olduğu gibi bağımsızlıkları aynı şekilde onaylandı (Mehmet Rifat, 2010: 110-112, 119-121; Şirokorad, 2009: 434-436).

Bu gelişmeler üzerine Sultan İkinci Abdülhamid'in meclisi feshedip meşrutiyeti askıya alması ile başlayan uzunca bir süreç sonunda 1908 yılında meşrutiyet ikinci kez ilan edildi. Bu sürecin ardından yaşanan gelişmeleri kendi lehine değerlendiren Bulgaristan bağımsızlığını ilan etti (Armaoğlu, 1997: 602, 625; Karal, 1999: 39-40, 228).

Dönem içerisinde, Meşrutiyet ikinci kez ilan edilirken; Türk Ordusu, Goltz Paşa ile oluşturulan eski bir düzene sahipti. Askeri yükümlülük işleri 1886 yılında çıkarılan asker alma kanununa göre yürütülüyordu. Yirmi yıl şeklinde aşamalardan oluşan askerlik süresi altı yılı muvazzaf, sekiz yılı redif, altı yılı müstahfız olarak devam ediyordu. Meşrutiyet'in ilanı sürecinde mevcut uygulamalar ile amaca ulaşamayacağı düşünülerek esaslı değişiklikler yapılması kararlaştırılan ordu, 1910 yılına kadar nizamiye, redif ve müstahfız olmak üzere üç kısımdan meydana gelirken redif niteliğinde Hamidiye adında hafif süvari birlikleri de vardı (Güneş, 2014: 90). Bunlardan Nizamiye Teşkilatı, barış zamanında daimi orduyu teşkil eden birliklerden oluşuyordu. Redif Teşkilatı, barışta yalnız bir kısım subaylar ile silah ve araç gereç depolarını korumak üzere silah altında tutulan ve belirli bir miktar mevcudu bulunan teşkilat olup seferde kadrolarına göre subay ve yedek asker statüsündeki erleri alıp tümenler halinde orduya destek verirdi. Redifler, piyade ve süvari sınıfından ibaretti. Barış döneminde redif tabur ve tugayları, asker alım işleriyle de meşgul olurlardı. Müstahfız Teşkilatı, barış döneminde hiçbir teşkilatı bulunmazken, seferde en yaşlı erlerden meydana gelirdi. Hamidiye Süvari Teşkilatı, yurdun doğu bölgesindeki konargöçerlerden teşkil edilmiş süvari tümenlerinden oluşuyordu. Muvazzaf askerlik hizmetine bağlı değillerdi. Bunlar da seferde redifler gibi erlerini silah altına alarak orduya katılırlardı (Dirik, 2022: 34-35).

Savaş ve Doğu Trakya'nın Düşmesi

Dış kaynaklı kışkırtmalar ve propagandalar neticesinde özellikle Rusya'nın teşvik ve tahrikleri ile Osmanlı Devleti'ne karşı birleşip ortak hareket etmek üzere bir araya gelen Balkan uluslarından Bulgaristan, Sırbistan, Yunanistan ve Karadağ aralarında bağlaşma imzaladı. Birleşen Balkan ulusları, aralarındaki anlaşmazlıkları bir tarafa bırakarak silahlanıp 30 Eylül 1912'de seferberlik ilan ederek gerekli hazırlıklara başladılar. Ordularını savaş eğitimlerine alıp, moral ve eğitim bakımından

hazırladılar. Balkan devletlerinin kendi aralarında birbirleri ile bağlantılarını sağlayacak yol ağı mevcut ve coğrafya elverişliydi. Karadağ'ın 8 Ekim 1912'de Osmanlı Devleti'ne savaş ilanı sonrasında 17 Ekim 1912'de karşılıklı savaş ilanları üzerine süreç hızlandı. Bunlar, Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda kalan ve büyük oranda Türklerin yaşadığı topraklara saldırıya geçtiler (Armaoğlu, 1997: 651-666; Karal, 1999: 289-304; Jelavich, 2009: 100-104; Kutlu, 2007: 318-325).

Balkan Harbi öncesinde, Kuzey Afrika'daki toprağı Trablusgarp'ta sorun yaşayan ve İtalya ile savaşan Osmanlı Devleti, yaşanan yeni gelişme üzerine İtalya ile 1912 yılında Uşi Antlaşması'nı imzalayıp Balkan uluslarına karşı gerekli tedbirleri almaya çalıştı (Karal, 1999: 270-286). Seferberlik ilan ederek Balkanlar'da yapılacak mücadele için redif birliklerini de silah altına alıp cepheye çağırdı. Bu ortamda redif birlikleri de cepheye sevk edilirken; hazırlıksız yakalanan ve pek çoğu eğitimsiz askerlerle savaşılan Balkanlarda düşmana karşı oyalama taktiği ile hazırlıkları tamamlama düşüncesi işe yaramadı. Büyük bir hüsrana uğranılıp Doğu Trakya, Bulgarlara kaptırılırken Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli düştü (Armaoğlu, 1997: 667-674; Karal, 1999: 304-314; Kutlu, 2007: 332; Uyar ve Erickson, 2014: 451-456; Sabis, 2014: 47-63, 91-104; Er, 2014: 143-149). Savaş ortamında şartlar zor olduğu kadar da acı vericiydi. Türk ordusunda görevli Alman Subayı Hochwachter'in (2008: 29-108) tuttuğu günlük durumu anlatmaya yetiyordu. Savaş boyunca yaşanan açlık, yorgunluk, yağışlı kötü hava koşulları, tifo ve kolera salgını ile ilgili verilen bilgiler savaşın acı gerçekleriydi.

Çatalca'da Alaiye Redif Taburu

Balkan Savaşı devam ederken Bulgar saldırıları ve ileri hareketi ile Doğu Trakya düşüp, İstanbul tehdit altına girince Çatalca'da büyük bir savunma hattı oluşturuldu (ATASE Balkan Harbi I, 1970: 149; Armaoğlu, 1997: 674; Aydın, 2013: 350-353). Düzenli birlikler ile redif birlikleri burada Bulgarlara karşı savunma düzeni aldılar. Bu süreçte sefer emri gereği, Antalya Redif Fırkası Kumandanlığı aracılığı ile 2 Ekim 1912'de Alaiye Kaymakamlığı üzerinden Alaiye Redif Taburu Kumandanlığı'na askerlerin toplanması ile ilgili telgraf gönderildi. Sefer görev emrini alan Alaiye Redif Taburu'nun beş günde toplanıp, onikinci günde Konya'ya, ondördüncü günde İstanbul'a, onbeşinci günde Tekirdağ'a ulaşıp İkinci Kolordu'ya katılması bekleniyordu. Seferberlik emri alınınca süreç başladı. Antalya'da depoda bulunan ve Alaiye Redif Taburu'na ait olan 45 adet mavzer tüfeği istenirken; bunlar kısa sürede gönderilip tabura teslim edildi. Alaiye Redif Taburu'nun bağlı olduğu Antalya Redif Fırkası Kumandanlığı, birliklerin mevcudu ve hareketleri hakkında sürekli bilgi akışı sağlıyordu. Bütün süreç planlandığı için Alaiye Redif Taburu'nun asker ve hayvan varlığı ile bilgiler de günlük olarak şifre telgrafla Kolordu'ya ve Müfettişliğe bildiriliyordu (ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 76, G. 16, S. 5; ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 204, G. 61, S. 6; ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 543, G. 1, S. 22; ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 543, G. 1, S. 23; ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 543, G. 1, S. 28; ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 762, G. 1, S. 11). Bu bilgi akışı sürerken Bulgarların ilerleyişi karşısında bir an önce birliklerin toplanıp cepheye sevki istense de redif askerlerinin toplanma süreci yavaş ilerliyordu. Emir gereği, planlanan sürede olmasa da askerler toplandı. Tabur'da bir sıhhiye memuru eczacı görevlendirildi. Bu arada Tabur Kumandanı Vekili Yüzbaşı Mehmet Nuri Efendi hastalanıp on beş gün istirahat alınca tabur ile hareket edemedi. Süreç ile ilgili yazışmalar devam ederken Alaiye Redif Taburu'nun yola çıkışı beklenen sürede gerçekleşmedi. Nihayet 18 Ekim 1912'de 529 asker, 60 hayvan ile Alanya'dan yola çıkılıp Deretürbelinas, Tesbihlihan, Sellibel, Gözleve, Bozkır ve Ören'de konaklanarak 25 Ekim'de Konya'ya ulaşıldı. Konya'dan 29 Ekim 1912'de trene binen tabur, 30 Ekim'de Haydarpaşa'ya geldi (ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 543, G. 1, S. 23; ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 543, G. 1, S. 28; ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 283, G. 396, S. 6). Haydarpaşa'dan vapurla 31 Ekim günü öğleden sonra Marmara Ereğli'sine geçen tabur, geceyi Hafızpaşa Çiftliği'nde geçirdi. Buradan hareketle 1 Kasım 1912'de Çerkezköy'e ulaştıkları gibi günü orada geçirirlerken; aslında Onsekizinci Kolordu'nun sağ koluna katıldılar. 2 Kasım'da Velimeşe'ye, 3 Kasım'da ise Çorlu'ya gelerek 7 Kasım'a kadar burada kışlada kalıp; Çorlu Müfrezesi içerisinde yer aldılar. Aynı akşam Çorlu'dan hareketle 8 Kasım'da Salur Bey'e ulaşıp açık ordugahta konakladılar. 9 Kasım'da Küçükçekmece'ye gelip düşman askerlerini takip etmeye başladılar. 10 Kasım'da Hadımköy'de, 11 Kasım'da Tursunköy'de, 12 Kasım'da Yassıvıran'da konakladılar. Aynı gün burada, daha önce hastalanıp Alanya'da kalan İkinci Bölük Komutanı Yüzbaşı Mehmet Nuri Efendi 87 silahlı askerle tabura katıldı (ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 543, G. 1, S. 24; ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 543, G. 1, S. 28; Mehmed Nihad, 1928: 121, 555; Kart, 2019: 139, 472). Bu arada Çatalca'da, Bulgar saldırılarına karşı yapılan hazırlıklar çerçevesinde Kayseri Tümeni aldığı emre göre, 12 Kasım 1912'de Üçüncü Kolordu'nun Dokuzuncu Tümeni'ni takviye etmek üzere savunma alanına gitti. Kayseri Tümeni

böylece karargâhıyla birlikte Dokuzuncu Tümen'e katıldı. Personel ve araç mevcudu azalan Antalya Tümeni, Kolordu tarafından 13 Kasım 1912'de lağvedilip birlikleri, destek olarak Ereğli ve Kayseri tümenlerinin emrine verilirken; tümene bağlı Alaiye Taburu da Kayseri Tümeni'ne bağlandı (ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 543, G. 1, S. 25; ATASE Balkan Harbi II/2-2, 1981: 62; Taşdan, 2015: 14, 41). Bu değişikliğin ardından aynı gün Kumandanlık Tabyası'na hareket edilip 16 Kasım'a kadar burada kalındı. Böylece Çatalca'da oluşturulan savunma hattına çekilen Alaiye Redif Taburu'nda 16 Kasım 1912'de kolera hastalığı çıkınca tabura, Uşak Tabyası'nın gerisinde bir ay istirahat verildi (ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 543, G. 1, S. 28).

İstirahate rağmen 17 Kasım 1912'de muharebe başlayınca Alaiye Redif Taburu'nun Birinci ve İkinci bölükleri Top Muhafızı olarak Uşak Tabyası'nda mevzi aldıkları gibi gün içerisinde yaşanan çatışma sırasında taburdan beş asker yaralanırken bir şehit verildi. Üçüncü ve Dördüncü bölükler destek olarak tutulurken; aynı gün Dördüncü Bölük, Kumandanlık Tabyası'nda bulunan Kayseri Tümeni'nin yardım çağrısı üzerine destek olarak gönderildi (ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 543, G. 1, S. 28).

Bir tarafta cephede harp düzeni oturtulmaya çalışılırken diğer taraftan çarpışma devam ediyordu. Bu çerçevede Bulgar kuvvetleri, Dokuzuncu Tümen'in konuşlandığı cephede, 17 Kasım 1912 sabahı Dağyenice'nin kuzeyi ve güneyinden İleri Tabya'ya doğru saldırıya geçti. Bir alay kadar başka bir Bulgar kuvveti ise Yedinci Tümen ile Dokuzuncu Tümen arasındaki Gürcüdere'ye doğru ilerliyordu (ATASE Balkan Harbi II/1, 1983: 157). Eğer Bulgar kuvvetleri bu saldırılarda başarılı olurlarsa, iki tümen birbirinden ayrılabilir ve savunma tehlikeye düşebilirdi. Bu nedenle Dokuzuncu Tümen Komutanı, tedbir olarak tümen desteği Makinalı Tüfek Bölüğü'nü, Gürcüdere'den ilerlemesi muhtemel Bulgar kuvvetlerini ateş altında tutmak amacıyla Kumandanlar Tabyası güneyine yerleştirdi. Bir kısım piyade kuvveti de aynı görevle Uşak Tabyası güneyine Gürcüdere'yi ateş altına alacak şekilde konuşlandırıldı. Böylece Dokuzuncu Tümen'in savunduğu alanının her yerinde sabah saat 07:00'da karşılıklı topçu ve piyade ateşleri iyice şiddetlendi. Özellikle Yedinci Tümen ile Dokuzuncu Tümen arasındaki Gürcüdere'den ilerlemeye çalışan Bulgar piyadeleri, Dokuzuncu Tümen hattında etkili topçu ateşine tutulup çok kayıp verdiler. Bu defa Dokuzuncu Tümen'in güneyinden, Sekizinci Tümen ile arasında bulunan, Yazlıkköy Deresi'nden Bulgar kuvvetleri ilerlemeye başladı. Bu ilerleyiş üzerine Dokuzuncu Tümen Komutanı, tümen destek kuvvetlerinden Alaiye Redif Taburu'nun İleri Tabya'ya, Mürettep Yirmibeşinci Alay Taburu'nun da Kumandanlar Tabyası'na gitmelerini emretti. Dağyenice'nin kuzey ve güneyinde görülen Bulgar kuvvetleri, Dağyenice'deki tabya ile ilerisindeki siperlerden yoğun piyade ateşi altına alındılar. Dağyenice güneyinden ilerleyen Bulgar kuvvetleri, Sazlıdere'yi Türk kuvvetlerinin şiddetli piyade ateşi altında geçmeye çalışıyorlardı. Atış Okulu Topçu Taburu ile Obüs Taburu bataryalarının etkili ve başarılı atışları altında çok kayıp veren Bulgar kuvvetlerinin bir kısmı geri çekilirken; bir kısmı korunaklı yerlere sığındı. Bu sırada, İleri Tabya'nın güneyinden bir kısım Bulgar Piyadesi ilerlerken; bunlar hemen topçu ateşi altına alındılar. Bu süreçte Üçüncü Bulgar Tümeni'nin İkinci Tugay birliklerinden Yirmidokuzuncu ve Otuzikinci Piyade alaylarının yaptıkları saldırı karşısında dört saatlik bir direnişten sonra İleri Tabya'nın bu kısmında siperde bulunan Ürgüp Redif Taburu erlerinin bir kısmı emir almadan dağınık bir şekilde siperlerini bırakıp gerideki derenin içine doğru çekildiler. Ürgüp Taburu'nun sağında bulunan Nevşehir Taburu da kendiliğinden geri çekilmeye başladı. Yirmialtıncı Nizamiye Alayı Taburu'nun bir kısım kuvvetleri de geri çekildi. Bunlar siperlerinden çekilince Bulgarların Otuzikinci Piyade Alayı'nın bir kısım birlikleri bu siperleri işgal ettiler. İleri Tabya'da bulunan Türk kuvvetleri, akşama kadar buldukları yerleri savunurlarken; Bulgarların Yirmidokuzuncu ve Otuzikinci Piyade alaylarının diğer kuvvetleri, Türk kuvvetlerinin asıl savunma mevzileri önünde durduruldular (ATASE Balkan Harbi II/1, 1983: 158, 193).

Bu arada sabah saat 09:30'da İleri Tabya'daki Birinci Mürettep Alay Komutanı destek isteyince; Dokuzuncu Tümen Komutanı hemen Kumandanlar Tabyası'ndaki İkinci Mürettep Alay'dan bir tabur ile yeterli cephanenin gönderilmesini emretti. Gelen emir üzerine İkinci Mürettep Alay, kendi desteğinden birkaç bölük asker gönderebildi. Yedinci Tümen'den de yardım istendi ancak tümen, topçu ateşi ile destek verebildi. Gün içerisinde öğleden önce hava kapalı ve yağışlı iken öğleden sonra kısmen açıldı. Akşam saat 17:00'da Üçüncü Kolordu Komutanı'nın gönderdiği Yirmidokuzuncu Tümen'e bağlı Seksenyedinci Piyade Alayı'nın Üçüncü Taburu ile Trabzon Gönüllü Taburu, Uşak Tabyası'ndan İleri Tabya'nın sol kanadında, Bulgarların eline geçen siperleri geri almak için karşı saldırıya geçtiler. Bu arada Dokuzuncu Tümen birliklerinin başarılı savunmaları karşısında, Türk mevzilerine saldıran

Onikinci Bulgar Alay Komutanı saat 17:00'da İkinci Bulgar Tugay Komutanı'na verdiği raporda: "Dağyenice doğusundaki tabya kuşatılmasına rağmen buradaki Türk kuvvetlerinin canla başla direnişleri karşısında ele geçirilemediğini, büyük kayıplarla elde edilen fırsatın elden geçirilmemesi için alayın en az bir taburla desteklenmesi gerektiğini" bildirdi. Buna karşın saat 19:00'da bütün siperler geri alınınca cephede bir dinginlik oluştu (ATASE Balkan Harbi II/1, 1983: 159, 194).

Çarpışma devam ederken Dokuzuncu Tümen Komutanı, Bulgarların gece muhtemel herhangi bir baskın şeklinde yapacakları saldırılara karşı bütün tümen birliklerinin kendi siperlerinde kalmalarını emretti (ATASE Balkan Harbi II/1, 1983: 163). Birlikler, siperlerine yerleşip, destek kuvvetlerini ileriye yanaştırarak, Bulgar kuvvetlerinin yapacağı gece baskınlarına karşı gerekli tedbirleri alıp, geceyi buldukları siperlerde geçirmek üzere hazırlandılar. Kolordu Komutanı Mahmut Muhtar Paşa, cephedeki tümenlerin geceleyin aldıkları tertip ve düzen hakkında gerekli bilgileri toplamak üzere 17 Kasım 1912'de saat 22:00 sıralarında, cephede bulunan üç tümene de birer subay gönderip, ileri hatlardaki durum hakkında bilgi getirmelerini emretti. Subaylar, aldıkları emre göre hareket edip, gece yarısı kolordu karargâhına döndükleri zaman her şeyin yolunda olduğunu, düşman tarafından işgal edilen bütün mevzilerin geri alındığını bildirdiler (ATASE Balkan Harbi II/1, 1983: 162, 194).

Oysa Dokuzuncu Tümen savunma alanındaki İleri Tabya'da alınan önlem raporda belirtildiği gibi değildi. Tümen'in destek kuvvetleri arasında bulunan Alaiye Redif Taburu, İleri Tabya önünde Dağyenice yolunun hemen kuzeyindeki ileri siperlere, savunma hattının en önünde bulunan Bulgar kuvvetlerine karşı, yeterli tedbir alınmadan İleri Tabya'yı savunmak üzere gönderildi. Tabur Komutanı Binbaşı Salih Tevfik Efendi emrindeki Tabur'un, Birinci ve Üçüncü bölükleri birinci hatta, İkinci Bölüğü, bu bölüklerin gerisindeki hendekler içerisine yerleşti. Dördüncü Bölük ise Dokuzuncu Tümen'in destek kuvveti, Kayseri Tümeni yanında kaldı. Alaiye Redif Taburu'nun sağında Mürettep Nizamiye Yirmialtıncı ve Yirmiyedinci Piyade alaylarının mürettep taburları, solunda Seksenyedinci Piyade Alayı'nın Üçüncü Taburu ile Seksenbeşinci Piyade Alayı'nın İkinci ve Üçüncü taburları siperdeydi. Alaiye Redif Taburu, Uşak Tabyası'na giden yolun hemen kuzeyinde ve İleri Tabya'nın önündeki mevzileri tuttuğu için taktik olarak Dokuzuncu Tümen'in savunma alanının en hassas yerindeydi. Tabur buraya gece yarısı saat yarımından sonra geldi. Gece karanlığında askerler, kış şartlarında yağış ve yoğun sis altında savaşacakları araziye yeterince tanımadan cephenin ilerisinde yer aldılar. Tabur bulunduğu cephede, sağındaki ve solundaki Türk birlikleriyle bağlantı kurmadığı gibi ilerisindeki birlik ve düşmanla temas sağlamadı. Hatta keşif yapmadı. Bulduğu arazide savunma ve yakın emniyet için gerekli önlemleri almadı. Siperleri ilerisinde konuşlanan Bulgar kuvvetleri ve çevresindeki Türk birlikleri hakkında yeterli bilgileri yoktu. Karşılarında hemen sıcak temas sağlayacakları Bulgarların kendilerine çok yakın olduğundan da habersizlerdi. Yani İleri Tabya'da alınan önlem yetersizdi. Tabur'un emir komuta zinciri içerisindeki disiplin kopuktu. Eğitimi çok zayıf olan taburun, subay ve erlerinin tutumları cephede aldıkları görevle bağdaşmıyordu. Bulgar kuvvetlerine karşı yeterli emniyet birliklerini çıkarmadan bölüklerin yerleştikleri hendekler içerisinde topluca dinlenmeye geçtiler. Hepsi yorgun ve bitkin bir halde İleri Tabya'nın ilerisinde Türk birlikleri var düşüncesiyle ıslak ve çamur içinde uykuya daldılar (ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 478, G. 31, S. 3; ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 543, G. 1, S. 28; ATASE Balkan Harbi II/1, 1983: 163, 194; Mehmed Nihad, 1341: 51-52; Mehmed Nihad, 2013: 52; Taşdan, 2015: 41).

İleri Tabya'da, Alaiye Redif Taburu askerlerinin yağmur ve çamur içinde uyuduğunu gören Trabzon Taburu askerleri, gördükleri manzara karşısında şaşkına döndüler. Askerlerin yanına gelip onları uyandırınca; askerler bundan rahatsız oldular. Durumu anlattıkları halde askerler, onları dinlemediler. Bu defa Tabur Komutanı'nı bulup askerleri uyutmaması için onu ikna etmeye çalıştılar. Komutana, birkaç saat önce buldukları yerde büyük bir süngü savaşı yaptıklarını ve Bulgarlarla aynı tepede geceyi geçirdiklerini söyleyip, çok hassas bir yerde olduklarını anlattılar. Tabur Komutanı ise onlara, gördüğünüz gibi askerler sizleri nasıl dinlemiyorsa, beni de öyle dinlemiyorlar derken emir komuta zinciri içerisindeki disiplinsizlik hat safhaya ulaşmıştı (Meşveretçi Naci, 2009: 101; Taşdan, 2015: 41). Kolordu Komutanı Mahmut Muhtar Paşa da (1979: 160) hatıratında Kanlı Tabya olarak bahsettiği İleri Tabya'nın düşman işgaline geçişine zemin hazırlayan durumu, bizim öteden beri adetimiz olan lakaydimiz ve tedbirsizliklerimiz şeklinde dile getirmişti.

Alaiye Redif Taburu'na Bulgar Baskını

İleri Tabya'nın önünde yer alan siperlerde bulunan Alaiye Redif Taburu'nun karşısında Dağyenice yolunun kuzeyinde Bulgar İkinci Tugayı'nın Yirmidokuzuncu Piyade Alayı ile yolun güneyinde Otuzikinci Piyade Alayı bulunuyordu. Destek birlikleri ise Yirmidokuzuncu Piyade Alayı'nın gerisinde bekliyordu. Tugay bölgesindeki topçu birlikleri, 18 Kasım 1912 sabahı yapılacak saldırıyı ateşleri ile desteklemeye hazırlanıyorlardı (ATASE Balkan Harbi II/1, 1983: 194). Bulgarlar, 17 Kasım 1912 günü verdikleri ağır kaybın intikamını almak için harekete geçtiler. Bu sırada Alaiye Redif Taburu askerlerinin tabyada uyuduğunu bilmiyorlardı. Saldırı planı şekillendi. Yirmidokuzuncu Piyade Alayı tepeden Dağyenice'nin kuzeyinden; Otuzikinci Piyade Alayı güneyinden ilerleyecekti. İleri Tabya, iki alayı ayıran hat üzerinde olunca bu tabyayı almadan ilerlemek imkânsızdı. Çünkü bu tabya alayları yanlarından ateş altında tutuyordu. Bu sebeple Alay Komutanı durumu Tümen Komutanı'na rapor edip Otuzikinci Piyade Alayı'na gerekli emrin verilmesini istedi. 17 Kasım 1912 akşamı bu tabyanın karşısında Otuzikinci Piyade Alayı'ndan sadece iki bölük vardı. Kalanların hepsi daha güneyde bir tabyaya yönlendirilmişti. Kırkikinci Piyade Alayı'nın Birinci Taburu da destek için İleri Tabya'ya gönderildi. İleri Tabya'ya, Yirmidokuzuncu Piyade Alayı'nın saldırması düşüncesi öne çıktı (ATASE Balkan Harbi II/1, 1983: 195; Taşdan, 2015: 43).

Saldırıya Otuzikinci Piyade Alayı'nın iki bölümü de katılacaktı. 17 Kasım 1912 gecesi saat 22:00'da Tümen Komutanı'na yazı gönderilip topçu birliklerinden yardım istendi. İsteğe saat 23:00'da onay gelince komutan, tabur komutanlarını toplayıp talimatlarını sıraladı. Gün içerisindeki çarpışmalarda, düşman olarak nitelendirdiği Türk askerlerinin ciddi bir şekilde hem siperlerde hem tabyalarda yerleştiğini anlattı. 18 Kasım 1912'de kendi tümenlerinin, Dağyenice'nin doğusundaki birliklere saldıracağını; Otuzikinci Piyade Alayı'nın sağ taraflarında, Birinci Tümen'in ise sol taraflarında savaşacağını söyledi. Emrindeki Yirmidokuzuncu Piyade Alayı'na, karşısındaki siperler ve tabya ile solundaki tabyaları işgal etme talimatı verdi. Bu amaçla birliklerden savaş düzeni almaları istenirken, Komutan Piruzev Birinci Tabur'dan dört bölük, Binbaşı Simeonov Üçüncü Tabur'dan dört bölük ve İkinci Tabur'dan bir bölük ile katılacaktı. Binbaşı Panayotov İkinci Tabur'dan üç bölük ile Birinci Tabur'a destek verecekti. General Dimitriev Kırkikinci Alay Birinci Tabur'dan dört bölük ve bir Makinalı Tüfek Bölüğü ile katılıp 18 Kasım 1912 sabahı saat 06:00'da saldırıyı başlatacak ve tabya ele geçirilecekti. Birinci Tabur durumu takip edip ihtiyaç durumunda saldırıyı tekrarlayacaktı. İkinci Tabur durumu takip edip ihtiyaç durumunda saldırıyı üç kez yineleyerek işgalin ardından tepenin berisindeki meyilli tarafa yerleşecekti. İşgalden sonra Makinalı Tüfek Bölüğü hızla öne çıkararak Birinci ve Üçüncü taburların arasına yerleşip Birinci Tabur'un komutasına girecekti. Bombacılar, Birinci Tabur'un önünde yürüyecekti. Sol taraftaki alayın uzak kalması nedeniyle Üçüncü Tabur ilerlerken sol kanadı koruyacak ve nöbetçilerle haberleşme anında sağlanacaktı. Sağdaki haberleşmeyi Otuzikinci Piyade Alayı'nın Birinci Tabur'u yürütecekti. Amirlerin atları taburların yanında olacak ve her askere 200 kurşun verilecekti. İlk yardım noktasına hasta ve yaralı taşıyıcılar hazır bekleyecekti. Komutan kendisi Kırkikinci Alayı'nın Birinci Taburu'nu takip edecek, haberleşme ekibi alayın karargâhı ile bağlantı sağlayacaktı. Hareketin ani, beklenmedik bir anda süngü ile yapılmasını istiyordu ki sessizce bir baskın önceliği idi (Taşdan, 2015: 43-45).

Komutan, sabah saat 05:00'da Üçüncü Tabur Komutanı'na hareket sürecini anlattı. Sol tarafını korumak için 17 Kasım 1912'deki çarpışmada en çok kayıp veren bölümü kullanmasını önerdi. Bu öneri üzerine Tabur Komutanı sadece 60 kişi kalan Onbirinci Bölüğü görevlendirdi. Komutan, sağ kola gitti. Burada iki bölük komutanının hasta olup, çarpışmada görev alamayacaklarını öğrendi. Askerler hazırlıklara başladı. Birlikler, aşağıda vadinin tabanına yakın Türk siperlerinin ve tabyaların önünde bulunuyordu. Herkes durumun ciddiyetinin farkında olup öksürmemeye çalışsa da koleradan hastalananların iniltileri ve öğürme seslerini durdurmak imkansızdı. Öğürme seslerini, karanlıkta olele ve eyvah sesleri izliyordu. Karadeniz yönünden esen soğuk rüzgarın getirdiği sisli ortam kemikleri sızlatıyordu. Herkes çok ağır ilerleyen gecenin sonunda Türklere, Bulgar süngülerinin gücünün gösterilmesini sabırsızlıkla beklerken; sağ kalanlar bu zor gecenin bitmesini iple çekiyordu (Taşdan, 2015: 45-46).

18 Kasım 1912 sabahı saat 06:00'da Komutan Piruzev hareket emrini verdi. Herkes duasını etti ve yola koyuldu. Birinci Tabur'un bölükleri tek kişilik sıra halinde ilerliyorlardı. Her bölümün desteğinde birer müfreze vardı. Tabur ile beraber bombaları atmaya Starşi Nodofiser, Vihail Visöv ve Vosta

Ruşev de yürüyordu. Birinci Tabur'un yüz adım kadar ardından aynı sıradan İkinci Tabur ilerliyordu. İki yüz adım kadar geriden ise Kırkikinci Alay iki sıra halinde yürüyordu. İlerleme hızlı ve sessizdi (Taşdan, 2015: 46-47).

İleri Tabya'da siperde ve bitişik tabyalarda Alaiye Redif Taburu'un üç bölümü vardı. Birinci ve Üçüncü bölükler önde birinci hatta; İkinci Bölük destek birliği olarak bunların gerisinde duruyordu. Tabur Komutanı yorgun askerleri gece değiştirse de önünde başka Türk birliklerinin varlığını düşünerek hiçbir önlem almadı. Ölüm sessizliğinden dolayı Bulgarların kendilerine yakınlığını tahmin bile etmiyorlardı. Sabah saat 06:00'da alaca karanlıkta başlayan Bulgar Yirmidokuzuncu Piyade Alayı'nın baskını, Birinci Bölük savunma alanında kolaylıkla gelişti. Yoğun sisten yararlanan Komutan Piruzev, Alaiye Redif Taburu askerlerini ileri mevzilerin hendek ve çukurları içinde uyurken yakaladı. Bulgar Birinci Taburu, öncelikle önde bulunan Birinci ve Üçüncü bölükler üzerine hücum etti. Birlikler, tabyalara varınca taburun emniyet kuvvetleriyle uyanık olan nöbetçiler hareketlenip ateş sesleri duyuldu. Bunlar tek tük ateş edebildiler. Çünkü Bulgarlar tarafından atılan el bombaları ve yapılan hücum, askerleri şaşkına çevirdi. Bir kısmı tabyanın içinde, diğerleri siperde doğru kaçarken süngülandılar. Bulgarlar, dört sıralı tel örgüden sızmaya başladılar. Bu arada Panayotov komutasındaki İkinci Tabur da geldi. Hep birlikte siperde yöneldiler. Siperdekiler gürültüden uyanıp ateş etseler de Türk erleriyle Bulgar erleri arasında süngü süngüye çarpışma başladı. Her iki taraftan da ölenler ve yaralananlar vardı. Bu çarpışma sırasında, karşılıklı süngülerini birbirlerinin göğüslerine saplamış halde bulunanlar oldu. Askerlerden bir grup düşen koyu sisten yararlanarak geri çekildi ancak uykuda yakalananlar süngüden geçirildi. İkinci Bölük erlerinin de bir kısmı şehit edilirken bir kısmı geriye çekildi. Bu sırada Alaiye Redif Taburu'nun kuzeyinde mevzilenen Mürettep Yirmiyedinci Piyade Alayı Taburu da geri çekilince, Bulgarlar kolaylıkla İleri Tabya'yı ele geçirdi (ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 127, G. 24, S. 13; ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 543, G. 1, S. 28; Mehmed Nihad, 1341: 50-51; Mahmut Muhtar, 1979: 160-161; ATASE Balkan Harbi II/1, 1983: 195; Taşdan, 2015: 47).

Bu baskının canlı tanığı, Alaiye Redif Taburu askerlerinden, Karabıyık Mustafa'nın anlattıklarına göre gündüz cepheye yapılan sevkiyat yorucuydu. Türk Ordusu, gündüz Bulgar tarafına büyük bir kayıp verirdi. 17 Kasım 1912 gecesi cephe ilerisine Alaiye Redif Taburu askerleri yerleştirilip istirahat emri verildi. Sabaha doğru alaca karanlıkta siperde Bulgarların baskınına uğradılar. Yanında bulunan Alanyalıların çoğu şehit düştü. Amcası Osman hemen sağ yanında şehit oldu. Karabıyık Mustafa'yı da süngülediler. Yaralanınca, yanında şehit düşenlerin altına sokulup kurtuldu. Oysa arkadan gelen Bulgar askerleri, yerlerde yatan şehitleri bile süngüleyip geçiyorlardı. Üstüne şehitleri çektiği halde Karabıyık Mustafa'yı da birçok kez süngülediler. Ertesi gün baygın halde bulunup çadırda tedavi altına alınan Karabıyık Mustafa'nın vücudunun on iki yerinde süngü yarası vardı (Yıldız, 2012: 6).

Bu çarpışma sırasında Otuzikinci Bulgar Piyade Alayı birlikleri, bulunduğu yerde duruyor ve kendi komutanlarından emir almadıklarını ileri sürerek ilerlemiyorlardı. Yirmidokuzuncu Bulgar Piyade Alayı'nın baskını ile İleri Tabya'nın alınması ve Alay'ın durumundan, Bulgarların İkinci Tugay Komutanı ile Üçüncü Tümen Komutanı habersizdi. Alay Komutanı, bu baskın sırasında komşu birliklerle bağlantı sağlamadığı gibi kendi birlikleri arasında da iş birliği yoktu. İleri Tabya'nın, Bulgar kuvvetlerinin eline geçişini, alanı savunan Türk kuvvetleri de anlamadı. Alaiye Redif Taburu'nun İkinci Bölüğü'nün geri çekilen erlerinin başında bulunan Bölük Komutanı da ne sebepledir bilinmez bu konuda hiçbir kıtaya haber vermedi (ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 127, G. 24, S. 13; ATASE Balkan Harbi II/1, 1983: 195-196).

İleri Tabya'nın Bulgarların eline geçtiği, savunma bölgesini gezen Üçüncü Kolordu Komutanı Mahmut Muhtar Paşa ve kurmaylarının, İleri Tabya'yı ele geçiren Bulgar kuvvetlerinin açtıkları ateşle yaralanmaları sonucu anlaşıldı. Sabah erken saatlerde silah sesleri duyulunca Alaiye Redif Taburu'nun güneyinde, ileri mevzilerde bulunan Seksenyedinci Piyade Alayı'nın Üçüncü Tabur Komutanı, durumu yakından görmek için İleri Tabya'ya gidince pusuya düşüp şehit oldu. Bu gelişme üzerine Seksenyedinci Piyade Alayı'nın Üçüncü Taburu, İleri Tabya'dan, Bulgar kuvvetlerini çıkarmak için hemen hücumla geçti. Çok geçmeden Kolordu Komutanı'nın emriyle, Seksenaltıncı Piyade Alayı'nın İkinci Taburu, Mürettep Nizamiye Alayı'nın Mürettep Yirmibeşinci Alay Taburu, Yirmialtıncı ve Yirmiyedinci alaylardan geri çekilen bir kısım askerler, bölgedeki topçu ve makinalı tüfeklerin ateş desteğinde, İleri Tabya yönünde saldırıya geçtiler. Bu saldırıdan hemen sonra Mahmut Muhtar Paşa yaralı olarak Tümen Seyyar Hastanesi'ne götürülürken; bölgede bulunan Dokuzuncu Tümen Komutanı'nı yanına çağırarak, "komuta

sizedir, İleri Tabya'da düşman iki bölük kadardır, derhal taarruz edin" emrini verdi. İleri Tabya'ya hücum eden Seksenyedinci Piyade Alayı'nın erlerini görerek onları yüreklendirip düşmandan intikam almalarını istedi. Dokuzuncu Tümen Komutanı, topçu ateşi desteğinde, İleri Tabya'ya hücum eden Seksenaltıncı Piyade Alayı'nın İkinci Taburu'nu desteklemek üzere, bu alayın Birinci Taburu'nu da ikinci hatta gönderdi (ATASE Balkan Harbi II/1, 1983: 196).

Bulgar Yirmidokuzuncu Piyade Alayı birlikleri, topçu ateşleri karşısında, İleri Tabya'dan daha ileri gidemiyorlar; Tugay ve Tümen'den büyük desteğin gelmesini bekliyorlardı. Kritik ortamda, destek için Kırkikinci Piyade Alayı'nın bir taburuna emir verilse de bu tabur ancak saat 10:00'da hareket edebildi. Destek kuvveti olarak gelmesi beklenen diğer bir tabur ise bazı bahanelerle gelmedi. Kırkikinci Piyade Alayı'nın Birinci Taburu, hareket ettikten sonra Türklerin bulunduğu ön tabya güneyinden ilerlerken aniden sağ taraftan ateş edilmeye başlandı. Gelen bu saldırı üzerine Tabur Komutanı, İleri Tabya'nın batısında bulunan bölüklere geri çekilme komutunu birkaç kez tekrarlarsa da ateş kesilmiyordu. Kayıpların önüne geçebilmek için birliklerini tabyaya sokmak zorunda kalınca ön çizgiye çıktılar. Yirmidokuzuncu Piyade Alayı'nın güneyindeki Otuzikinci Piyade Alayı ise saldırıya geçemedi. Hatta buradaki Tabur Komutanı, taburun emir ve komutasını bırakarak geride saklandı. Yirmidokuzuncu Piyade Alay Komutanı, Otuzikinci Piyade Alayı'ndan iki bölüğün yanına giderek neden emirlere uymadıklarını sorunca onlar, kendi alay komutanlarından herhangi bir emir gelmediğini söylediler. Yirmidokuzuncu Piyade Alay Komutanı devreye girince bu birlikler saldırıya geçtiler de Türk kuvvetlerinin direnişleri ve Türk topçularının etkili ateşleri karşısında ilerleyemediler (ATASE Balkan Harbi II/1, 1983: 196-197; Taşdan, 2015: 47).

Türk Obüslerinin İleri Tabya üzerindeki mermilerinin etkileri çok korkunçtu. Yoğun Türk askeri direniş üzerine Kalfa Köy'üden topçu gülleleri yağıyordu. Piruzev, bir askerle Türklerin güçlü birliklerle çok yaklaşmış istihkâma tırmanmaya başladıkları haberini gönderdi. Binbaşı Panayotov vuruldu. Komutan askerlerden, mevzilerde tutunmaya çalışmalarını isteyip Kırkbirinci Alay'dan bir tabur destek geleceğini söyledi. Bu sırada Türk Topçusu istihkâmı top atışıyla dövüyordu. Piyadeler üç taraftan ilerliyordu. Bulgarların ateşi zayıfladı. Sisten yararlanan Türk askerleri çok yaklaştı. Tam isabetli atışlar karşısında Bulgar askerlerinin morali bozulup perişan oldular. Bir ara cephanemiz bitti bağırırları duyuldu. İleri Tabya'ya doğru ilerleyen Türk kuvvetleri tabyaya ulaştı. İleri Tabya'nın güneyinden kitleler halinde Bulgar askerleri kaçıyor. Onların ardından sağlam askerlerden on kişi hatta onlardan başka bir grup ve sonunda bütün sağ kanat kaçmaya başladı. Komutan bağırarak kaçanları durdurmak için ikna etmeye çalışıyordu. Fakat ne ikna ne verdikleri yemin ne tehditleri kaçanları durduramadı. Tabanca elinde bir kanattan diğer kanada koşup bağırarak kaçanları durdurmaya çalışsa da hiçbir faydası olmadı. Bunun üzerine bütün ümidini yitiren Yirmidokuzuncu Piyade Alay Komutanı, İleri Tabya'dan geri çekilmeye başladı. Geri çekilirken vurulup yaralananlar arasında alay komutanı da vardı. Başarılı bir şekilde karşı taarruza devam eden Türk kuvvetleri, İleri Tabya'yı tekrar geri aldı (ATASE Balkan Harbi II/1, 1983: 197). Bu çarpışmada çok ciddi yararlılık gösteren Seksenyedinci Alay'ın, Binbaşı Mehmet Ali Bey komutasındaki Trabzon'dan gelen askerleri, Bulgarların sağ kanadını bitirdi. Büyük bir çoğunluğu şehit düşseler de Bulgarları geri çekilmek zorunda bıraktılar (Taşdan, 2015: 48,50).

İleri Tabya'daki savaşın kaybının sorumluluğu Binbaşı Danoşev'e yüklenip onun zamanında yardıma gelmemesi üzerine askerlerin kaçmasına bağlandı. Bu nedenle Türklerin kurşun yağmuru altında Bulgar askerleri, Yeniceköy'ün kuzeydoğusundaki tepelere doğru kaçtılar. Komutan, burada da kaçanları durduramadı. Bulgar askerleri moral olarak çökerken; başlarındaki komutanların tehditlerini dinlemediler. Alay komutanı, "Bu dava çöktü. Az askerinin gösterdiği başarı sayesinde bu tabya alındı. Fakat çok sayıda Türk askeri gelince burada tutunamadılar ve kaçmak zorunda kaldılar. Yalnız bir tabur burayı elde tutmaya çalıştı. Sonunda ben de çöktüm ve ümitsizliğe kapıldım" diyordu. Yine de askerleri bir yerde toplamaya çabaladılar. Tugay Komutanı'nın emri üzerine, Yirmidokuzuncu Piyade Alayı geri çekilirken; alayın komutanı vuruldu. Sis kalktıktan sonra Bulgar Topçusu, İleri Tabya'yı geri almak için ateş etmeye başladı. Bu atışlar, Türkleri yerinde durdurdu. Tugay Komutanı, Tümen Komutanı'ndan Kırkikinci Piyade Alayı'nın üç taburla karşı hücumu geçmesini emretti. Bunun üzerine alay saldırıya geçti. Yolda Yirmidokuzuncu Piyade Alayı'ndan dağılan askerleri de topladı. Fakat Karadeniz üzerinden bulutlar belirdi. Tugay Komutanı, sis belirince topçu tam olarak hedefi ayarlayamayacağı için saldırıdan vazgeçilmesini emretti. Akşamdan sipere giren askerlerin yerlerinde kalmalarını, bir saldırıya geçmemelerini, ovada bulunan bütün askerleri toplamalarını istedi. Bu süreçte Otuzikinci Piyade Alayı

ciddi bir çarpışmaya girmezken; daha 17 Kasım 1912'de komutanlarında karamsarlık vardı. Durum o zaman gönderdiği raporda belliydi. Tugay Komutanı'na gönderdiği rapora göre, Yeniceköy'ün güneyindeki tabyalara saldırı esnasında çok kayıp verdiklerini, 400 kişi kaybettiklerini, subayların çoğunun etkisiz hale geldiğini, Onüçüncü Bölük hariç bütün bölüklerin karmakarışık olduğunu dile getiriyordu (Taşdan, 2015: 50). Bulgar Tugay birlikleri verilen emre göre eski mevzilerine çekilip mevzileri güçlendirirken; İleri Tabya olayı da böylece son buldu (ATASE Balkan Harbi II/1, 1983: 197).

İleri Tabya'da gerçekleşen baskın ve çarpışma sonucunda 650'den fazla şehit verildiği (Mehmed Nihad, 1341: 50) söylene de bu abartılı bir rakam olup bir binbaşı, iki yüzbaşı, dört teğmen ile 150 er şehit kaydı olup (ATASE Balkan Harbi II/1, 1983: 197; Artuç, 1988: 170-171) baskın sonrası hazırlanan raporda ise 7 subay ile 160 erin şehit düşüp tabya ve civarında bulunan cenazelerin oradaki hendeklere gömüldüğü belirtiliyordu (ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 127, G. 24, S. 13). Bunların dışında Alaiye Redif Taburu Harp Ceridesi'ne göre bir binbaşı ile birinci ve üçüncü bölük yüzbaşları, ikinci bölük teğmeni ve üçüncü bölükte misafir teğmen Yusuf Ziya Efendi yanında 152 er şehit ve 20 yaralı kaydı vardı (ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 543, G. 1, S. 28). Hazırlanan bir cetvelde ise Alaiye Redif Taburu Kumandanı Salih Tevfik Efendi destek bölüğü İkinci Bölük'te şehit düşerken; Birinci Bölük Yüzbaşısı Ahmet Hamdi Efendi, İkinci Bölük Teğmeni Mustafa Hayri Efendi ve Üçüncü Bölük Yüzbaşısı Mustafa Hilmi Efendi kendi bölüklerinin sağ cenahında çarpışırken İleri Tabya'da şehit düştüler. Bu arada Tüfekçi Mehmet Tevfik Efendi, 13 Kasım 1912'de koleradan hayatını kaybetti (ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 47, G. 22, S. 13). Mahmut Muhtar Paşa da (1979: 161) Kanlı Tabya olayında dört subay ile sayı vermeden çok sayıda erin şehit düştüğünü dile getirmişti.

Böylece 18 Kasım 1912 tarihinde gerçekleşen bu savaşı Bulgarlar kaybedip geri çekilirlerken; anlaşma masasına oturmak zorunda kaldılar. İleri Tabya baskınından sağ kurtulan askerler ile Alaiye Redif Taburu 19 Kasım'da Kumandanlık Tabyası'na çekilip iki gün burada dinlendirildiler. 21 Kasım'da subay ve erler ile Tabur, Kurukavak'a getirildi. 28 Kasım 1912'de Üçüncü Kolordu'ya bağlı Yedinci Fırka'ya katıldılar. 3 Aralık 1912'de Üçüncü Kolordu'nun Hadımköy İdaresi'nde yükleme ve indirme işleri ile görevlendirilip 20 Mart 1913'e kadar burada kaldılar. Üçüncü Kolordu İdaresi emrinde 11 Temmuz 1913'e kadar bu görev ile Kurukavak'ta tutuldular. 11 Temmuz 1913'te Üçüncü Kolordu Karargahı Muhafızlığı ile görevlendirilip 23 Temmuz 1913'e kadar bu görev ile yörede devriye gezdiler. 28 Temmuz 1913'te Üçüncü Kolordu Karargahı'ndan Kırklareli'ne hareketle Kırklareli'nin güneyindeki Höyük mevkiinde ordugah kurup 15 Ekim 1913'e kadar burada kaldılar. Aynı gün aldıkları emir üzerine 399 tabur askeri ile hareket edip 18 Ekim 1913'te Tekirdağ'a ulaştılar. Burada fırtına nedeni ile vapura binemediler ve bir süre beklediler. Fırtına dinince 10 Kasım 1913'te 6 subay, 400 er ve 44 hayvan ile Bezmialem Vapuru'na binip 13 Kasım 1913 tarihinde Alanya'ya ulaştılar (ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 543, G. 1, S. 25; ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 543, G. 1, S. 28).

Böylece Çatalca Savunma Hattı'nda görev verilen Alaiye Redif Taburu askerleri, cephedeki görevlerini tamamlayıp bir yıl sonra geri dönebildiler. Uzun bir aradan sonra Kanlı Tabya olarak da geçen İleri Tabya'da şehit düşen Alaiye Redif Taburu askerleri anısına 1959 yılında Alaiye Şehitliği yaptırıldı. Şehitliğin bulunduğu arazide 2019 yılında başlatılıp 2020 yılında tamamlanan kazı çalışması sonucunda askerlere ait birçok malzeme gün yüzüne çıkarıldığı gibi şehitlikte yer alan müzede sergilenmeye başlandı (Asal vd., 2022: 134-142).

SONUÇ

Alaiye Redif Taburu askerleri yorgun argın hiç bilmedikleri İleri Tabya'ya gece yarısından sonra gönderildikleri gibi İleri Tabya'da hatalı tutumları ile savunma hattının en stratejik yerlerinden birisi düşse de Türk askerlerinin karşı saldırıları ile tabya geri alınıp İstanbul yolunu açmaya çalışan Bulgarlara bu yol kapatıldı. İleri Tabya'da yaşanan olay boyutu ile askerinin eğitimsizliğinin ve boş vermişliğinin nelere mal olduğu açıkça görüldü. Bu arada emir komuta zinciri içerisinde yer alan üst düzey komutanların böyle eğitimsiz bir birliği en stratejik noktaya göndermeleri de irdelenmesi gereken bir durumdu. Çatalca Savunma Hattı, İstanbul açısından son noktaydı. Düşmesi ile düşmemesi arasında ince bir çizgi vardı. Daha kısa bir süre önce Osmanlı Devleti'nden kopan Bulgar azınlığının Birinci Balkan Harbi'nde bu derece ileri gidip Türk coğrafyasının önemli şehirlerini düşürüp İstanbul'a yürüyeceği kimsenin aklına bile gelmedi. Fakat eğitimsiz askerlerin cepheye hem de savunma hattının en hassas noktasına gönderilmesi bir hata mıdır yoksa sıcak savaş ve çarpışma içerisinde emir komuta zinciri

içerisindeki bir kopukluk mudur? Sorusu, yaşananlar değerlendirilince her açıdan cevabını bulmaktadır. Gece karanlığındaki belirsizlik, salgın, açlık, yorgunluk ve sefaletin getirdiği ortamda hava koşullarının elverişsizliği de askeri oldukça yıprattı. Burada kaç kişi şehit oldu meselesinden ziyade İleri Tabya düşmesine rağmen aynı gün geri alınıp Bulgar birliklerine indirilen darbe ile toparlanmalarına fırsat verilmeden geri çekilmeleri sağlanırken; bu bozgunun ardından Bulgarlar anlaşma masasına oturmak zorunda kaldılar.

Alaiye Redif Taburu askerleri 529 kişi ile yola çıkıp sonradan bunlara 87 kişi daha katıldığı varsayılırsa, ilk çarpışmada verilen 1 şehit ve 5 yaralı yanında İleri Tabya baskınında 20 asker yaralanıp 5 subay ile 152 asker şehit düşerken; savaş sonunda Alanya'ya 6 subay ve 400 erle döndüğü düşünüldüğü zaman yaralılar, hastalar ve diğer mevzilerdeki çatışmalarda da kayıp verildiği muhtemeldir. Şehitler konusunda verilen rakamlarla ilgili abartılı yaklaşıma karşın, özellikle Alaiye Redif Taburu Harp Ceridesi içerisinde yer alan bilgilerle diğer belgelerde bulunan bilgiler kıyaslanınca gerçek durum ortaya çıkmaktadır. Yaşanan olay, şehitler boyutu ile Türk halkını derin üzüntüye boğarken; askerlikle ilgili eğitimsizliğin sonucunda yaşananlar ciddi bir harp tecrübesi olarak tarihteki yerini aldı.

KAYNAKÇA

Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi

ATASE Arşivi, (Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi), (F., K., G., S.) (Fon, Kutu, Gömlek, Sıra No):

- ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 47, G. 22, S. 13.
- ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 76, G. 16, S. 5.
- ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 127, G. 24, S. 13.
- ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 204, G. 61, S. 6.
- ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 283, G. 396, S. 6.
- ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 478, G. 31, S. 3.
- ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 543, G. 1, S. 22.
- ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 543, G. 1, S. 23.
- ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 543, G. 1, S. 24.
- ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 543, G. 1, S. 25.
- ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 543, G. 1, S. 28.
- ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 762, G. 1, S. 11.

Araştırma ve Tetkik Eserler

Ahmet Cevdet Paşa. (2008). *Osmanlı imparatorluğu tarihi. 2*, İlgü Kültür Sanat Yayınları.

Armaoğlu, F. (1997). *19. Yüzyıl siyasi tarihi (1789-1914)*. TTK Yayınları.

Artuç, İ. (1988). *Balkan savaşı*. Kastaş A.Ş. Yayınları.

Asal, R., Akbaytogan, T., Çurku, Y. & Yıldırım, G. (2022). Alaiye şehitliği müzesi arkeolojik kazıları, *Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi*, 84, 133-159.

ATASE (1981). *Türk Silahlı Kuvvetleri Osmanlı Devri Balkan Harbi: Şark Ordusu İkinci Çatalca Muharebesi ve Sarköy Çıkarması*. II, 2. Kısım, 2. Kitap. Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Askeri Tarih Yayınları.

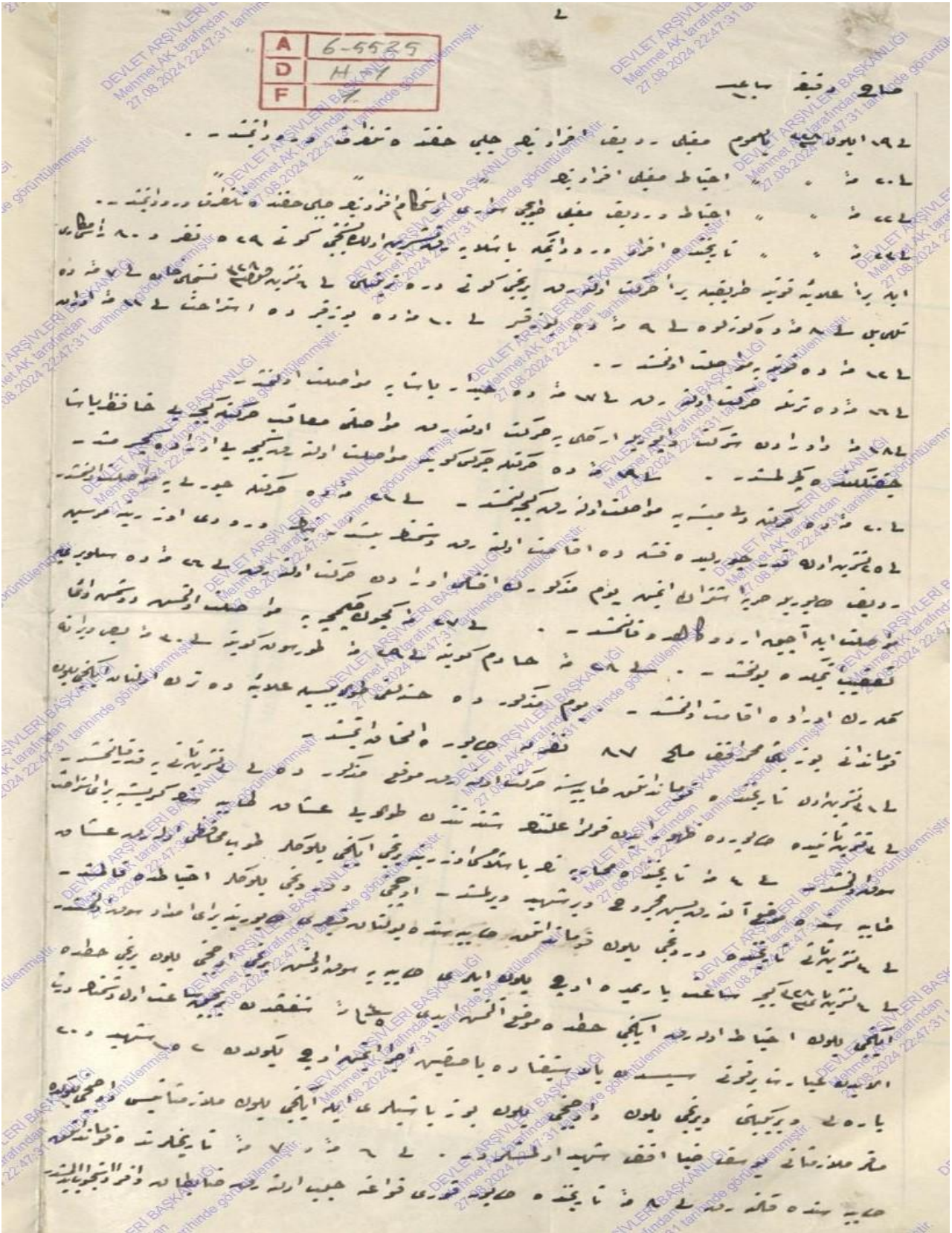
- ATASE (1983). *Türk Silahlı Kuvvetleri Osmanlı Devri Balkan Harbi: Şark Ordusu Birinci Çatalca Muharebesi*. II, 1. Kitap. Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Askeri Tarih Yayınları.
- Aydın, S. (2013). *Balkanların acı yüzü*. Yeditepe Yayınları.
- Dirik, N. A. (2022). *Balkan harbi'nin kaybedilmesinde demir yolu kullanımının etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Er, S. (2014). Balkan harbi'nde Osmanlı ordusunun seferberlik planı, *Tarih Dergisi*, 59, 137-188.
- Faroqhi, S. (2012). *Osmanlı imparatorluğu tarihi*. (Çev. E. Ertürk, Yay. Haz. B. Şen). Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Güneş, A. (2014). *Balkan harbi'nde Osmanlı gayrinizami harp tecrübesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Harp Akademileri Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, İstanbul.
- Hochwachter, G. V. (2008). *Balkan savaşı günlüğü "Türklerle cephe"*. (Çev. S. Toydemir). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Jelavich, B. (2009). *Balkan tarihi 20. yüzyıl*. (Terc. Z. Savan, H. Uğur). Küre Yayınları.
- Jelavich, B. (2013). *Balkan tarihi 18. ve 19. yüzyıllar*. (Terc. İ. Durdu, G. Tunalı, H. Koç). Küre Yayınları.
- Karal, E. Z. (1943). *Osmanlı imparatorluğunda ilk nüfus sayımı 1831*. Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü Yayını.
- Karal, E. Z. (1999). *Osmanlı tarihi*. IX, TTK Yayınları.
- Kart, R. (2019). *Bursalı Mehmed Nihad Bey'in balkan harbi ve trakya seferi adlı eserinin 3. Cildi: (transkripsiyon-değerlendirme)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kızıltan, Y. (2006). I. meşrutiyetin ilanı ve ilk Osmanlı meclis-i mebusan'ı, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26 (1), 251-272.
- Kutlu, S. (2007). *Milliyetçilik ve emperyalizm yüzyılında balkanlar ve Osmanlı devleti*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Mahmut Muhtar (1979). *Balkan harbi*. (Haz. M. Z. Engin). Tercüman 1001 Temel Eser.
- Mehmet Rıfat (2010). *93 harbi faciası*. (Haz. T. Yıldırım). Dün Bugün Yarın Yayınları.
- Mehmed Nihad (1341). *Balkan harbinde çatalca muharebesi*. Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Yayını.
- Mehmed Nihad (1928). *1328-1329 Balkan harbi trakya seferi*. III. Askeri Matbaa.
- Mehmed Nihad (2013). *Balkan harbi'nde çatalca muharebesi*. (Yay. Haz. K. Bolat). Çatalca Kaymakamlığı Yayını.
- Meşveretçi Naci (2009). *Balkan harbinde 87. alay trabzon gönüllüleri* (Yay. Haz. V. Usta). Serander Yayınları.
- Sabis, A. İ. (2014). *Balkan harbinde neden mağlup olduk*. (Haz. H. Saygılı, Ed. K. Özdemir). İlgi Kültür Sanat Yayınları.
- Şirokorad, A. B. (2009). *Rusların gözünden 240 yıl kıran kırana Osmanlı-Rus savaşları*. Selenge Yayınları.
- Taşdan, N. (2015). *1912-1913 Balkan harbi'nde çatalca müdafaası ve zaferi*. Çatalca Kaymakamlığı Yayınları.
- Uğur, A. & Karabulut, R. (2022). Osmanlı devletinde dış borçlar ve tasnifi (1854-1914), *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 23, 17-36.

Uyar, M. & Erickson, E. J. (2014). *Osmanlı askeri tarihi*. (Çev. M. Uyar, Ed. A. Berktay, E. Yener). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Yıldız, İ. (2012). Karabuynuzlar köyünden çatalca'ya. *Alâiye Dergisi*, Kasım, 4-6.

EKLER

Ek 1. Alaiye Redif Taburu Harp Ceridesi

Kaynak: ATASE Arşivi, F. 110-9-1-7, K. 543, G. 1, S. 28.

